

ERZURUM
TİCARET BORSASI
COMMODITY EXCHANGE

**ERZURUM İLİNİN SANAYİ ve TARIMSAL
EKONOMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
RAPORU**

Yrd. Doç. Dr. Hakan EYGÜ

Erzurum Odalar ve Borsalar Birliği Akademik Danışmanı

1. Giriş

Erzurum ili Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük ili olup, sosyo-ekonomik kalkınmasında önemli rol oynayabilecek sosyal, ekonomik, ve kültürel özelliklere sahiptir. İlin gelişmişlik düzeyini bugüne kadar uygulanan ekonomik programlar bölgede etkin bir şekilde uygulanamamış olması ilin gelişmişlik düzeyini olumsuz etkilemiştir. Erzurum ilinin coğrafi konumu ve sosyo-ekonomik yapısı birlikte değerlendirildiğinde ilin kalkınmasında iklimin yapısından dolayı tarım ürünleri çeşitliliği olumsuz etkilerken, hayvancılık sektörü önemli bir potansiyeldir. İlde hayvancılık sektörünün teknolojinin kaynaklarından yararlanılarak gelişmesi durumunda, ulusal kalkınmaya katkıda bulunma, köylerden şehirlere göçü önleme ve hizmet veren her sektörde istihdam yaratma gibi önemli ekonomik ve sosyal fonksiyonlara sahiptir.

Ülke kalkınmasında bölgesel potansiyellerin en iyi şekilde değerlendirilmesi ve kullanılması, bunlara dayalı olarak küçük ve orta ölçekli sanayinin ürettikleri malları komşu il ve ülkelere ihraç etmesi büyük önem taşımaktadır. Bu durumun değerlendirilebilmesi için mevcut sanayi yapısının profilinin ortaya konulması, gelişme imkân ve kabiliyetinin belirlenmesi, geleceğe yönelik stratejilerin belirlenmesi, belirlenen stratejilerin uygulanması hususunda atımların atılması gerekir.

2. Erzurum İlinin Sanayi Ekonomisi Bakımdan Değerlendirilmesi

Son zamanlarda hükümet tarafından yerli otomobilimizi üretme konusunda önemli adımlar atılmıştır. Bu adım sayesinde Erzurum ili bu üretimin bir parçası olma hususunda aday iller arasında bu sorumluluğa aday olmuştur. Bu bakımdan değerlendirildiğinde yerli otomobil üretim sürecinde bölgeye kurulacak işletmenin geleceği açısından önemli olan fırsatların saptanmasını, işletmeye olumsuz olabilecek faaliyetlerin (örneğin rakip olabilecek bölgenin atılımları vb.) önceden fark edilip önlem alınmasını, işletmenin güçlü yönlerinin ortaya çıkmasını ve bunların hangi durumlarda ve koşullarda kullanılmasının saptanmasını, işletmenin zayıf yönlerini belirlenerek önlem alınması durumunu belirlenmesi bakımından önemlidir.

Üretim açısından bölgeye avantajlarının değerlendirilmesi:

- Otomotiv sanayii, yarattığı katma değer, doğrudan ve dolaylı olarak istihdama katkısı ve teknolojik gelişmeye öncülük etmesi hem bölgedeki işsizlik sorunu azaltıcı yönde önemli bir etki yapacak hem de nitelikli işgücünün artmasına neden olacaktır. Çünkü yan sanayi işletmelerinin olduğu bölgeler incelendiğinde, otomotiv yan sanayide 200 bin kişi civarında olmak üzere sektörde yaklaşık 250 bin kişi istihdam edilmektedir. Bu durum otomotiv sanayi kuruluşlarının yoğunlaştığı illerde işçi istihdamı da arttığı söylenebilir.
- Otomotiv sektörü çalışma kapasitesi bakımından yoğun bir yer teşkil etmesinden ötürü, bölgemiz yüzölçümü bakımından uygun olup üretim tesislerinin kurulması bakımından uygunluk göstermektedir. Bu doğrultuda kurulacak fabrika ya da üretim üssü olarak avantajlı konumdadır.
- Bölge Türkiye’de başarılı olan üniversitelere sahiptir. Atatürk Üniversitesi vb. gibi üniversitelerden bazıları otomotiv ana ve yan sanayinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek teknik programlara sahiptir. Bu programlar sayesinde nitelikli işgücüne sahip olabilmektedir.
- 22 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe giren Cazibe Merkezleri Programı ile yeni organize sanayi bölgeleri kurularak istihdama, üretime ve ihracatımıza ivme kazandırma amaçlanmıştır. Bu program kapsamında yatırımcıların çeşitli teşviklerden yararlanacak olması bölgeyi avantajlı konuma getirmektedir.
- İşgücü maliyeti açısından değerlendirildiğinde, bu konu yatırımcılar bakımından önemli olan bir kriterdir ve yeni yatırımların hangi bölgeye yapılacağı konusunda belirleyici rol oynamaktadır. Türkiye’de işsizliğin fazla olduğu bölgeler arasında yer alan bölgemiz buna bağlı olarak da işgücü maliyetinin düşük olmasına neden olmaktadır. Bu yüzden işçilik ücretlerinin düşük olması önemli olduğundan üretim merkezlerinin kurulması içinde avantajlı hale gelen bölgeler arasında yer almakta olduğu söylenebilir.

Üretim açısından bölgeye dezavantajlarının değerlendirilmesi:

- Otomotiv sanayinde, üretimde uygulanan ileri teknolojiler sebebiyle nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyulması önemlidir. Burada etken faktör, sektörün istenilen ölçülerde kalifiye eleman temin edememesidir. Bölgede bu eksikliği giderecek eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.
- Türkiye’de taşıt araçları imalat sanayine direkt olarak orijinal parça tedarik eden ve kaliteli üretime giren 350 civarında yan sanayi işletmesi